

AMBRUS ZOLTAN

GIROFLÉ ÉS GIROFLA:
REGÉNY (1. KÖTET)

Ambrus Zoltan

Giroflé és Girofla: Regény (1. kötet)

«Public Domain»

Zoltan A.

Giroflé és Girofla: Regény (1. kötet) / A. Zoltan — «Public Domain»,

© Zoltan A.

© Public Domain

Содержание

I	5
Конец ознакомительного фрагмента.	15

Zoltán Ambrus

Giroflé és Girofla Regény (1. kötet)

I

József napja Rác-Árokszálláson rendesen egy hétig szokott tartani. Horváth Jóska ugyan, a házassága óta, roppantul megkomolyodott, de ilyenkor, egyszer egy esztendőben, kidühöngte magát. Máskülönben nagy csöndességben élt a csöpp asszonykájával s akik jogász korában ismerték, el se hitték volna róla, hogy olyan kitűnő főszolgabíró váljék belőle. De a régi Horváth Jóska nem veszett el végképpen; a leányzó nem halt meg, csak aludt. És koronkint föltámadt. Hogy mennyire föltámadt, arról minden egyes alkalommal három hétig beszélt Szilas és Bodrog-vármegye.

Ezeket az időszaki, tekintélyes kirugasokat Horváth Jóska azzal okolta meg a felesége előtt, hogy neki gyöngé mája van. Az egészségének tartozott vele, hogy néha-néha nagyokat igyék. És csakugyan, abban az esztendőben, mikor apósa, az öreg Joannovics Milán halála miatt nem tarthatták meg a József-napot, Horváth József belebetegedett a nagy szolidságba. Nem evett, nem káromkodott, s már attól féltették, hogy búskomorságba esik. Szerencsére közbejöttek a választások s egy nagyobb szabásu, mondhatnám: közigazgatási jellegű áldomás után, amelyen néhány jövevényt hivatalból az asztal alá kellett inni, Horváth Jóska kigyógyult kedély-betegségéből.

Hogy a gyöngé máju páciens a boritalból, ürmértékben kifejezve, mennyit használjon, erről az orvosi tudomány nem nyilatkozik egész határozottan; s e tekintetben a belgyógyászat jeleseinek a nézete alighanem eltér a Horváth Jóska vélekedésétől. Egy azonban kétségtelen. S ez az, hogy az orvosi tudomány még nem derítette ki, vajjon a gyógyulás érdekében föltétlenül szükséges-e, hogy a májbajos ember az összes boros poharakat sorban a falhoz vágja, s a kúra végén összetörjön minden néven nevezendő cserép-, üveg- és porcellántárgyat, ami a kezeügyébe esik. Ez lehet szükséges, lehet fölösleges; annyi bizonyos, hogy Horváth Jóskának a gyógyászat terén megvoltak a maga határozott elvei. S nála minden József-nap úgy végződött, hogy pohár meg tányér nem maradt a házban, a vizet három napig régi befőttes üvegekből itták, s ideiglenesen le kellett költözködni az alsó házba, mert a multság színhelyén csak itt-ott maradt meg egy-egy ablaküveg.

A törékeny tárgyak e szörnyű pusztulása többnyire csak a legutolsó napon szokott bekövetkezni, akkor, mikor a kijózanodott vendégek már hazaszökdöstek s a házigazda, akinek végre szintén sikerült becsípnie, magára maradt a cigányokkal. Ilyenkor mindig igen érzékeny jelenetek folytak le Horváth Jóska meg a felesége között. A csöpp asszonyka, aki a pezsgőzés első napján maga volt az édes nevetés, a finále idején könnyek árává változott át; Horváth Jóska megfogadta, hogy soha se iszik többet s falhoz vágta az utolsó poharat.

Szóval a lakzi mindig bús véget ért. De az eltöltött egy-két-kilenc napért érdemes volt szenvedni. Hogy micsoda vigasságok zajlottak le ezek közt a betört ablakok és pezsgő-foltos falak közt, arról csak kevesen tudnának beszélni, mert aki jelen volt, az egy darabig nem emlékezett semmire a világon, csak a süketítő, folytonos muzsikaszóra. A cigány éjjel-nappal húzta; ha az egyik kidőlt, volt helyette más. Kihozták Vásáros-Berényből mind a három bandát; az *Európá*-ban, az *Arany Szarvas*-ban és a *Metropole*-szállóban nem maradt még csak egy cimbalmos se. Kinek is húzták volna ott? A honvédtiszteken kívül, akik kilenc órákor haza szoktak menni, alig egy-két vendég búslakodott a máskor oly hangos *Európá*-ban; a többiek, az igazi mulatók: a jeunesse dorée és a huszártisztek mind kinn voltak Árokszálláson.

Ez a sivár, árnyéktalan kis fészek sok tekintetben vetekedett ilyenkor a gyakran emlegetett Aranjuezzel. A zaj például semmi esetre sem volt ekkora Aranjuezzben. S mily szép gyülekezete a lovagoknak és dámáknak! Mert mindig találkozott egy pár vidám menyecske, aki nem törődött azzal a néhány kilométerrel. Pár perc a gyorsvonaton, mi az? S a négyes huszárok olyan jó táncosok voltak!

Nemcsak jól táncoltak: bírták a táncot, csakúgy, mint az italt s jöttek legyen bárhol, tudták élvezni az életet, azon mód, ahogy csak itt tudják élvezni, a tejjel és mézzel folyó Kánaánnak ezen az áldott pontján, ahol a természet nyájassága és bőkezősége az embert is pazarrá és gondtalanná teszi.

*

Abban az esztendőben, amikor történetem kezdődik, József napja péntekre esett. A mulatság tehát csütörtökön kezdődött. Piros rózsa, fehér rózsa; szőke leány, barna... egy kis tánc, egy kis kártya, sok bor és megint sok bor mellett elmúlt péntek, elmúlt szombat is.

Vasárnap reggel, kilenc óra tájban, Vidovics Feri, aki máskor végig ki szokott tartani, hirtelen elszomorodott, s a fejébe vette, hogy haza megy. Vigye el az ördög Horváth Jósát, meg az egész úri társaságot, Van der Kerkhoven kisasszonynyal, a sokszoros milliomos hollandus leánynyal együtt, akit reggeltől estig neki kellett mulattatnia, mert a többiek nem igen szerették a francia és egyéb pogány nyelveket: neki már elég volt a mulatságból.

Mióta a bál elkezdődött, mindössze hat órát aludt, s egyszerre úgy tetszett neki, mintha egy örökkévalóság óta volna ébren; mintha végigitta volna az összes pún háborúkat, a középkort, a reformációt, s Forgách tábornokné egész fiatalkorát.

A banda áhítatosan ismételte, amit Rác-Árokszálláson már mindenki tudott:

Eltörött a hadnagy lába,
Nem mehet a kaszányaiba.
– Ejhé, dudajlé,
Rózsám, szeretsz-e?!
– Nem!

A „nem” – et az érzékenyebb lelkű vendégek igen sok elkeseredéssel ekhózták. Vidovics Feri elvégezte magában, hogy fölkel; s szándékát a nehézkedés és az egyensúly törvényeinek óvatos szemmel tartásával végre is hajtotta.

Valaki rászólt:

– Friss bácskaiakat.

Vidovics Feri abban a hangulatban volt, mikor az ember hirtelen lelki szükségét érzi, hogy pofon vágja a legjobb barátját. Körülnézett, mintha valami elrejtőzött ellenséget keresne. Ahogy azonban végignézett a társaságon s megpillantotta Cipriani bárót, aki éppen a cigányokat fincoltatta, okosabbat gondolt. A hadnagy oly részeg volt, hogy Vidovics Feriben föltámadt a nemesebb mámor önérzete. Az villant keresztül a fején, hogy ő itt a józanság nemtője.

Megindult szó nélkül. Egy kicsit elszokott a járástól; de léptei, a körülményekhez képest, kifogástalanul rugalmasak voltak.

Hagyták; azt hitték, hogy a szobájába megy.

Úgy reménykedett, hogy az asszonyok még alusznak s föltűnés nélkül szökhetik meg. Van der Kerkhoven kisasszony nélkül számított. A hollandus leány éppen szembe jött vele. A kertből kerülhetett elő, mert egy halom virágot tartott a kötényében. Nem is festett rosszul a bunyevác asszonyok viseletében. Sugárzott az egészségtől s olyan volt, mint a frissen nyílt tulipán.

Van der Kerkhoven kisasszonyt már nem lehetett elkerülni. Annál jobb: legalább egyszer s mindenkorra elbúcsúzik tőle.

Jó reggelt kívánt neki s azután így szólt hozzá:

– Kegyébe ajánlom magamat, kisasszony. Kérem, emlékezzék rám szívesen.
– Milyen ünnepies! Elmegy?
– El.

– Kár. Szerettem volna, hogyha még marad. Az urak nem szívesen beszélnek franciául s én oly keveset tudok németül! Ön volt az egyetlen gavallérom. De remélem, még látjuk?

– Az nem tőlem függ, hanem attól, hogy a kisasszony mennyi ideig marad Magyarországon.

– Mért? Elutazik?

– San-Remoba megyek egy pár hétre.

– Ah!

– S mivel úgy hallottam, hogy a kisasszony holnapután Temesvárra készül...

– Igen. Sorra látogatom frohsdorfi barátnőimet.

– Úgy meglehet, búcsuvizitem alkalmával nem lehet szerencsém.

– Meglehet, Monsieur Vidovics. Tehát addio. Mindig szívesen fogok emlékezni önre. Vasúton megy?

– Nem. Lóháton jöttem.

– Értem. *Á l'anglaise* tűnik el, hogy itt ne fogják.

– Még van egypár napi dolgom Berényben, csak aztán indulhatok.

– Szerettem volna, hogy ha ön kalauzol Berényben.

– Oda ugyan nem kell cicerone, kisasszony. Egy roppant falu, melyben hatvanezer ember lakik...

– De érdekes. A korcsma korintusi stílusban épült, s a templom egy nagy pajta.

– Furcsának találja a mi világunkat ugy-e?

– De érdekesnek, nagyon érdekesnek. Sohase láttam ennyi napsütést. Itt mindenüvé süt a nap. És a parasztasszonyok cinóber színű kendőikkel. Aztán az urak, akik egyebet se csinálnak, csak a pénzt dobálják ki az ablakon.

– Mert itt mindenki paraszt, senki se úr.

– Annyi bizonyos, hogy felejthetetlen napokat töltöttem itt s hogy az országuk bájos. Igaz, hova küldjem a *Notre coeur*-t?

– Tetszett önnek?

– Nagyon. Jó író ez a Guy de Maupassant.

– Én nem is ismerek más író. Nekem ez az egy is elég.

– Akkor hát ez a kötet kedves önnek s én majdnem megfeledkeztem róla.

– Boldog volnék, ha megtartaná, kegyességből irántam. Egy szép könyv olyan, mint egy virág; értéktelen s minden szerénységgel nélkül föl lehet ajánlani. A más szép gondolatai révén, talán kérhetek egy kis helyet könyvtára egyik zugában.

– Ezt a virágot önnek akartam adni, de most már nem adom. Nem akarok kvittelni önnel. Azt akarom, hogy adósa maradjak. Isten önnel, Monsieur Vidovics.

– Köszönöm, kisasszony, Isten önnel.

S megindult az alsó ház felé.

A leány folytatta útját, de pár lépésnyire megállt, s visszanézett. Mikor a férfi eltűnt a szeme elől, leeresztette a kötenyt; virágai lehulltak a földre.

Aztán két sűrűn összehajtott papírlapot vett ki a zsebéből. Az egyik egy *express* küldött levélnek a fogalmazványa volt; ezt a levelet egy héttel ezelőtt ő írta az apjának. A másik az a távirat, amelyet ma kapott Van der Kerkhoven úrtól. Mindakettőt elolvasta még egyszer:

Amaz így szólt:

„Van itt egy Monsieur Vidovics. Elég jómódu. Mintegy másfélmillió tallérnyi vagyon. Csupa szántóföld. Szép fiu, fiatal, egészséges. Művelt is, ha éppen akarod. Mit szólnál hozzá, ha mint Madame Vidovics térnék vissza Hágába?

Emma.

Utóirat: Barna, nem lángész, az én genre-em.“

A táviratban meg éppen csak ennyi volt:

„Van der Kerkhoven kisasszony, Horváth-Joannovics úrnőnél
Pusztá-Rác-Árokszállás
per Vásáros-Berény.
(Magyarország.)
Bánom is én.
Apád.“

Kétfelé hasította előbb az egyiket, aztán a másikat. Majd összetépte mind a kettőt apró darabokra s ezt a konfettit is odaszórta a virágok közé.

*

Vidovics Feri az alsó házban fölvette a lovagló bekecsét. Megkerülte a nagyudvart s az istállók felé tartott. Olyan egyenesen járt, hogy aki messziről látta, okvetetlenül azt mondta magában:

– Ez vagy főherceg, vagy egy becsipett ember, aki mindenáron nagyon egyenesen akar lépni.

Kitünően tartotta magát. De hogy végre nyeregben ült, mégis nagyott lélezett. Olyanformán volt, mint Montmorency herceg, a nagy hadvezér, akiről följegyezték, hogy késő vénségében nem tudott se járni, se feküdni, csak ülni és lovagolni.

A lova bácskai ló volt, aki értette ezt az állapotot. Ahogy a gazdája a nyeregbe pattant, konstátálta magában:

– A gazdám egy kicsit ki van készítve. Vigyázzunk s helyette nekünk legyen eszünk. Különbö megbízhatik bennem, mert tudom én, hogy mi a kötelesség.

S csöndesen poroszkált előre a jól ismert úton.

Vidovics Feri számított erre a hűségre. Annyira megbízott a lova erkölcsében, hogy alig haladtak pár száz méternyire, nyugodtan elaludt.

Ha tudta volna, hogy hová viszi az ostoba állat! Mekkora rántott volna a gyeplőn! Mint fordult volna ellenkező irányba! Hogy sarkantyuzta volna a paripáját! Mily szélsébesen vágatott volna máshová, akármerre, csak hazafelé nem! Hogy rohantak volna, bár a pokolba, lóhalálában!..

De az ember sohase tudja, hol leskelődik rá a fátum. Ha véletlenül nem mész ki az utcára, mikor téglá esik az emberek fejére, száz esztendeig élsz s annak idején békén ringathatod szépunokáidat. Csak annyi kell hozzá, hogy ott maradj, ahol vagy. De te nem maradsz otthon, veszed a cilinderedet és a sétatálcádat, gondtalanul kísétálsz s remekül eltalálsz, hogy éppen oda állj a lehulló téglá alá.

Ha Vidovics Feri véletlenül visszatartja a Van der Kerkhoven kisasszony társasága s csak egy hét múlva tér haza Berénybe, hogy másnap vasútra üljön s meg se álljon Nizzáig... vagy ha hű lova, a derék Calvados, fölháborodva gazdája szégyelni való állapotán, leveti a mértéktelen embert egy kőrakásra s ez hat hétig nyögi József napját a rác-árokszállási alsó házban: akkor hősről ma Szilas és Bodrog vármegyék főispánja, boldog férje a Joannovics-lányok egyikének vagy Van der Kerkhoven Emmának, még boldogabb apja négy vagy öt nagyfejű Vidovics-fiunak s ez a történet sohase íródik meg.

De ha az ember maga se tudja, mit cselekedjék, vagy mit *ne* cselekedjék, hogyan tudja a ló?!..

Szóval, hasonlóan azokhoz az angol matrózokhoz, akik föllázadva a kapitányuk ellen, megitták az Indiába küldött pálinkát, aztán zátonyra kormányozták a hajót s holtrészegen táncoltak át a másvilágra: Vidovics Feri teljes öntudatlanságban, mámorosan lovagolt végzete elé.

Egyszerre fölriadt, mert a lova megállott. Úgy tetszett neki, mintha csak pár pillanatig aludt volna, de már Berényben voltak. Calvados a Sugár Mariska háza előtt állapodott meg s várta az utasítást.

– Nem bánom, Calvados, mondjunk jó reggelt Mariskának.

Vidovics Feri máskor is ebben az órában szokott kilovagolni s rendesen stációt tartott a Mariska ablakai előtt. Calvados nem volt tisztában vele, hogy a szokásos programnak ez a pontja ma el is maradhatott volna.

– No hát vigyázva lépkedjünk, Calvados.

Ezt a figyelmeztetést az tette megokoltá, hogy hősünk a kocsiuútról átvezényelte lovát a gyalogjáróra, ahová egy keskeny padlón át vezetett az út. Az árkot, mely a gyalogjárót az országúttól elválasztotta, bajos lett volna átugratni, mert a Sugár Mariska utcájában a gyaloglók számára fentartott útvonal meglehetősen keskeny volt s Calvados könnyen beugorhatott volna az ablakon. Vidovics Feri ugyan átsétáltathatta volna a lovát a kocsiállón is, de Vidovics Feri nem a kapuhoz, hanem az egyik ablakhoz igyekezett.

A szíves olvasó ezt az expedíciót bizonyára hősünk mámorával fogja magyarázni. Ebből a mámorból már alig volt valami; a reggeli levegő és a hosszas szenderegés Vidovics Ferit majdnem teljesen kijózanították. Ellenben a leírt rendellenesség helyi szokás volt Berényben, kétségen kívül olyan helyi szokás, amelyet csak az előkelőségek gyakoroltak. Az udvariasságnak ezt a nemét a huszártisztek tették divatossá s egy pár esztendeig ez a palló-vizit volt Berényben a *chic* utolsó szava. A palló-vizitnek megvolt az az előnye, hogy a ló elfoglalta a gyalogjárót, a gyalogjáró plebéjusokat lekényszerítette a kocsiuútra, ami a városi közgyűlésen temérdek rekriminációnak s az egész városban sok áldatlan háboruságnak volt az okozója, de a berényi hölgyek előtt igen kedvesnek tűnt föl. Aki azonban a kocsi-pallót használta, azt csak másodosztályú úrnak lehetett tekinteni.

Sugár Mariska éppen az érem-gyűjteményét rendezgette... De hadd mutassam be Sugár Mariskát.

Sugár Mariska a gazdag, zsugori Vitkovszki Vazul elvált felesége volt. Ennek a Vitkovszkinak a vagyonát egy pár százezerre becsülték, de kevesebb tartásdíjat, mint ő, elvált férj nem fizetett az osztrák-magyar monarchiában. Sugár Mariska úgy segített magán, hogy kiadta a szobáit diákoknak, katonatiszteknek, színészeknek és színésznőknek. Tessék elképzelni egy elvált fiatal asszonyt, aki szobánként adja bérbe a házát, aki mindenkit ismer s aki asszonyokkal nem barátkozik; egy sötét teintű, villogó szemű, csinos teremtményt, csókra intő ajkakkal s azokkal a felséges idomokkal, amelyek nyugtalanná teszik az ifju legénykét épp úgy, mint a komoly, pápaszemes, gondsujtotta családfőt, aki beíratni viszi a fiát: vajjon nem természetes-e, ha az ilyen asszony rossz hírbe keveredik?! És Sugár Mariskáról senki se beszélt rosszat, még a diákok se, akik pedig elég sűrűn adósok maradtak neki a lakáspénzzel. Ezt a tekintélyt java részben a tisztéknek köszönhette, akik „jó leány” – nak ismerték s akik, mivel mindig volt egy-egy öreg főhadnagy lakója, félig-meddig kincstári asszonyt láttak benne. Egyébként őt tartották a legvidámabb asszonynak Berényben s nem ok nélkül, mert elég lármás életet élt; de apró passziói s kiváltképpen rajongása a művésznők iránt elárulták, hogy szíve nincs szomorúság s ama homályos vágyakozások nélkül, amelyeket az éremgyűjtés nem elégíthet ki.

– Jó reggelt, Mariska!

– Nini... Mi történt magával, Feri, hogy ilyen hamar visszajött?

– Az, hogy elvesztettem a szívemet, de megkerestem. S mikor megtaláltam, siettem vele haza.

– E szerint a hollandus kisasszony nem mese?

– Olyan valóság, mint egy csokoládégvár.

– S hogy kerül ide? Árokszállásra?

– A magyarázat igen egyszerű. Együtt voltak a frohsdorfi intézetben Joannovics Terkával s most kedvet kapott meglátogatni a barátnőjét.

– És annyira megszerette Árokszállást, hogy már egy hónapja itt ül?!.. Mert legalább egy hónapja, hogy mindenütt csak róla beszélnek.

– Mint Pickwick úr az emberiséget, keblére öleli egész Magyarországot, le az utolsó cigánygyerekig. Népviseletben jár s holland nyelvre fordítja a főjegyző költeményeit.

– Szép? Csinos?

– Tudja, afféle Rubens-alakot ígér. Ahhoz képest, hogy szőke, talán nagyon is egészséges az arcszíne.

– Hogy hívják? Van der Bilt?

– Van der Kerkhoven. Szép név. Kerkhoven holland nyelven annyit tesz, hogy koporsó.

– De sok kakaóföldje van, mi?.. Jöjjön be s beszéljen el mindent a legapróbb részletekig. Nagyon kíváncsivá tettek erre a leányra.

– Nem megyek be, mert részeg vagyok.

– Ugyan menjen. Láttam én már magát cifrább kedvben is.

– A művelt francia részegen nem megy vizitbe. Különben megadhatom a kívánt fölvilágosításokat, így lóháton is. Tehát mindenekelőtt: nem kakaóföldek, hanem csokoládégyár. Képzelden, Mariska, annyi csokoládét, amennyit csak tud. Például tegyük föl, hogy Emma kisasszony megajándékozna szívével és kezével: harminc esztendeig folyton csokoládét ehetne egész Berény, mind a hatvanezer ember.

– S mennyit tesz pénzértékben ez a rengeteg csokoládé?

– Harminc-negyven milliót. Tudja, náluk tíz millió az már nem is határoz.

– Csinos parti! S maga mióta udvarol neki?

– Komolyan beszél?

– Persze. Az egész város tele van vele.

– Én azt hittem, hogy tréfálunk. De ha komolyan beszélünk, mondja, kedves Mariska, mire volna jó nekem a Van der Kerkhoven kisasszony roppant gazdagsága? Hogy egy tanya helyett tíz tanyám legyen? Nekem az az egy tanya is elég dolgot ad.

– Lárifári. Tudom, hogy van miből megélnie s ha éppen költekezni akar egy kicsit, ezért még nem kell megházasodnia. De gazdag gazdagot választ; ez már világ sora.

– A gazdagnak nincsen igaza: a legtöbbször rossz üzletet csinál. Különben nem vagyok olyan gazdag, hogy sokáig el tudjak tartani egy Eldorádóból érkezett hölgyet, akinek a papája csokoládé-király. Ma parasztleánynak öltözik, de holnap Ausztráliába küld kalaptollért, amilyen nincsen másnak.

– Hát az ő milliói?

– Azokat egyelőre ne vonjuk ki az üzletből: nagyon jól jövedelmeznek. De tegyük föl, hogy Van der Kerkhoven papa hirtelen megőrülne s gyémánttal telt zacskókat csapkodna a fejemhez, mondja, mit csinálnék ezekkel a fölösleges milliókkal? Kártyázni nem tudok, versenystállót soha se fogok tartani... Hé, Calvados, ne fickándozzál, te vén számár!.. Ami pedig a Cléo de Mérode-okat, meg a többi különösen fésült hölgyeket illeti: ha elszerződném a Van der Kerkhoven-családhoz, bizony Isten, mint becsületes kalmár állanám az alku.

– Ugyan ne mondja!

– Pedig most nagyon komolyan beszélek.

Lássa, Mariska, én el vagyok perzsaszőnyegek és perzsa lányok nélkül, egy nagy csűrben, melyben sok a tulipános bútor s még több az evőeszköz, de kevés a műtárgy. Megvagyok egy rossz bricskával s Cipriani báró azt mondja rólam, hogy nem tudok élni. Talán igaza is van. Annyi bizonyos, hogy engem egy oldal szalonna meg egy meleg takaró egy hétre teljesen kielégít. Szeretem az osztrigát, a jó szivart, a zenét; s megbecsülöm a kényelmet. De ha mindez nincs, engem nem nagyon bánt; eszembe se jut. Ha egy májusi délután végigfekszem a fűben s elnézem az égen a bárányfelhőket, nem azon jár az eszem, hogy nem az én lovam nyeri meg a Derbyt; ha a béreseimmel beszélgetek, nem vágyódom előkelő dámák után, akik Whistlerről mondanák el nézeteiket. Azt hiszem, könnyen viselném a szegénységet is, bár igen nagy örömem, hogy azt tehetem, amit akarok, jöhetek, mehetek, amerre tetszik és senkise rendelkezik velem. Szóval Parlagi Jancsi vagyok, aki néha nagyokat iszik s néha, a legszívesebben, nem csinál semmit, csak nézelődik. Ez nálam már családi hagyomány, nevelés és hajlandóság dolga. Mire való volna nekem a parti és a Van der Kerkhoven papa milliói?

– Ez csak olyan beszéd. A pénz lehet sok, de soha se lehet elég. Akinek sok van, még többet akar. Valami ambíciónak élne; egyszer majd csak eszébe jut valami. Nagyban gyakorolná a jótékonytságot.

– Köszönöm. Ahhoz már önző vagyok, hogy a szegényekért föláldozzam magam. Megházasodni – jótékony célra!.. Kegyetlen gondolatai vannak, Mariska!

– Soha se hetvenkedjék. Láttam én már Vidovicsot, aki ötven esztendő koráig élcelődött a házasságról s aztán háromszor is megházasodott.

– Az igaz, ebben a népes családban mindenre talál példát, különösen a számságokra. De mondja csak, Mariska, magának olyan kitűnő értesülései vannak!.. Ha Van der Kerkhoven kisasszonyt házastíják, azt értem. Egy hónap óta ő a környéken a legérdekesebb személy; ennyi pénz senkit se hagyhat békén. Hanem azt már nem értem, hogy miért éppen engem szemelnek ki a vőlegényének? Miért nem Ciprianit, aki nyolcvanezren felül minden összegnek udvarol? Miért nem Vizaknayt, aki úgylátszik, belé szeretett, legalább néha egy negyedóraig is úgy néz rá, mint egy hű, de igen beteg kutya?.. Miért nem akárkit? Miért éppen engem?

– Mert maga egy hónap alatt harmadszor ment ki Horváthékhoz, ami nem szokása. Mert... mit tudom én?! Van der Kerkhoven kisasszony bizonyosan jobban tudja, mint én.

– Az, szegény, nem is sejti, hogy millióira Berényben szemet vetettek, a nemzeti vagyon öregbítése végett. Ha háromszor is kinn voltam náluk, Terka az oka; azt mondta: „Szegényt nem hagyhatjuk árván; magának helyt kell állnia.” S én helyt állottam. Legalább beszélhetett valakivel egy pár szót. Napokon át nem volt kihez szólnia. Horváth Jóska megtanította magyarul káromkodni s aztán levette róla a kezét.

– Kedves Feri, én azt mondom magának, hogy ha két embert ilyen határozottan házastíznak, a hiba sohase az egész viláé, hanem mindig a gyanúsítottaké. A kettő közül az egyik mindenesetre ludas. Úgy látom, ebben a dologban maga a hibás; maga udvarolt. Gyónja meg. Okosabb, ha meggyónik.

– Kedves Mariska, erre én azt felelem magának, hogy ebben a dologban én éppen olyan ártatlan vagyok, mint Van der Kerkhoven kisasszony. Nem udvaroltam. A berényi közvélemény téved. S hogy mennyire téved, mutatja az, hogy én a hét végén utazom San-Remoba.

– Ah, ah! Vége egy szerelmi regénynek!

– Ez a szerelmi regény el se kezdődött. Maga nem hisz a hivatalos cáfolatnak. Nos, én bizalmasan azt is elmondhatom magának, hogy soha, semmi szín alatt, el nem venném Van der Kerkhoven kisasszonyt. Először, mert: nem szeret. Már pedig én keveset követelek az élettől, de azt igenis megvárom tőle, hogy a kivel én megosztom minden napomat, annak én legyek a jóisten. Nem venném el, másodszor azért, mert: én se szeretem őt. Nekem nagyon okos. Ha valaha elkövetném azt a helyrehozhatatlan ostobaságot, hogy megházasodjam, bizonyosan egy kis bolondot vennék el... de az aztán nagyon kedves kis bolond legyen!

– És harmadszor nem venné el azért sem, mert mint jó Vidovics, szentül megfogadta, hogy sohasem fog megházasodni.

– Nem, azt nem fogadtam meg. Amint nem fogadtam meg azt sem, hogy nem fogok párbajozni. Azt sohasem tudja az ember előre. De nem veszekszem s nem keresem a házasság veszedelmét.

– Inkább elutazik.

– Inkább elutazom.

– S mondja, miért tart úgy a házasság veszedelmétől? Maga nem ötven esztendő.

– Mert tudom, hogy minden asszony elégedetlen s mindegyik az urától kéri számon, amit az élet tagadott meg tőle. Már pedig az élet mindenkitől megtagad valamit. Semmi kedvem egy örök szemrehányást hordozni ártatlanul.

– S ebben a meggyőződésben élve, mégis képes volna elkövetni a helyrehozhatatlan ostobaságot?

– Ha nagyon szépen kér rá valaki. De igen nagyon szépen kell kérnie!.. Van magamhoz való eszem, de a férfiak gyöngék s a leányok erősek. Valami érthetetlen fegyverök van, amelytől félek, mint ahogy a zuluk félnek a fehérember Winchester-fegyverétől. Különben nagyon részeg lehetek, mert bölcselekedem.

Ebben a pillanatban egy podgyászszal megrakott, csukott batár fordult be az utcasarkon és Sugár Mariska, aki hárászkendőjébe burkolózva, nyugodtan könyökölt a nyitott ablakon, hirtelen fölemelkedett.

– Ahá, az új lakóim!

– Kiadta a főhadnagy szobáját?

– Igen. Tegnap. Két kis énekesmadárnak.

– Csinosak? Érdemes megvárni őket?

– Még egyiket sem láttam, csak a nagynénjökkel beszéltem. Kitűnő figura; olyan mézes s olyan előkelő, mintha bálányának született volna. Majd meglátja, milyen jó alak.

Kezet nyujtott s visszahúzódott az ablaktól.

Calvados azt hitte, hogy elvégezték a dolgukat s menni akart. De gazdája egy mozdulattal megértette vele, hogy másképpen rendelkezik.

Ott maradt az ablaknál s megvárta a batárt. A rozoga, ócska, sáros bárka bekanyarodott a kocsipallón s megállt a kapu előtt.

Míg a kaput belülről kinyitották, a kocsis kidugta a fejét két óriás kosár közül s alázatosan köszönt a nagyságos úrnak.

– Honnan jössz? – kérdezte tőle Vidovics rácul.

– A fogadóból, – felelte a kocsis.

– Csak a podgyászt hozod?

– Nem, az uraságok is benn ülnek.

Ez a fölvilágosítás meglehetősen fölöslegessé vált, mert a bárka megizzadt ablaküvege mögött egy női fej jelent meg, mely a kis ülés felől kíváncsiskodott ki az utcára. Vidovics nem láthatta jól a kíváncsi fejet; amit mégis észrevett, egy csöppet se elégítette ki.

– Öregnek látszik s mintha mosolygott volna. Ez a nagynéni. De hol van a macska, jobban mondva, hol vannak a macskák?

A kaput kinyitották s a bárka behömpölygött az udvarra. Vidovics a kapufélfához kormányozta Calvadost. Mariska a cselédeivel már kinn állt az udvaron s mikor a kocsis nagynehezen megállította gébeit, udvariasan nyitotta ki a bárka ajtaját.

A kocsiból legelőször is egy alacsony termetű s fürgé mozgású öreg hölgy pattant ki, aki nyájasan üdvözölte Mariskát s aztán a bennülőkhöz fordult. Azok mintha nem akartak volna mindjárt kiszállani. Pár pillanatnyi parlamentálás után Mariska meg az egyik cselédje eltűntek s nemsokára egy gyékénynyel tértek vissza, melyet a kocsitól a folyosó lépcsőjéig vezető, kissé lejtős útra terítettek.

– Sáros nekik az udvar, – szólt magában Vidovics Feri. – Ejnye be kényesek!

A következő percben Mariska és az öreg hölgy két bundába és nagykendőbe burkolt, tetőtől-talpig bebugyelált női alakot emeltek ki a kocsiból, akiket takaróiktól alig tudtak a széles bárkából kifejteni. Mintha két kényes, délszaki növényt emeltek volna le onnan, hogy a melegházba vigyék.

Vidovics Feri még csak az orrukát sem láthatta nagykendőiktől, de azért le nem vette róluk a szemét.

– Úgy ugrálnak mint a gazellák, – monologizált, mialatt amazok felszöktek a lépcsőn s eltűntek a szobájokban. – Egyik sem lehet idősebb tizenhét esztendősnél... Hát ha egyszerien bemennék hozzájuk?

De maga se tudta miért, nem tudta elszánni magát, hogy berontson a szobájukba, ahogy művésznőkkel szemben már megszokta. S Mariska, mikor áthaladt a folyosón, hogy visszamenjen a maga lakásába, álmélkodva látta, hogy Vidovics Feri még most is ott táncoltatja lovát az ajtaja előtt.

– Maga még most is itt van, Feri?

– Látni akarom az énekes madárkákat.
– Arra még ráér. Menjen haza és aludja ki magát.
– Olyan illetlennek talál, hogy nem mutathat be nekik?
– Most mindjárt?
– Természetesen.
– Ohó! Az lehetetlen. Először, mert, öltözködnék. És másodszor...
– Másodszor is van?
– Ezt kellett volna először mondanom. Tudja, ezek nem affajták, akikhez csak úgy egyszerűen beállít az ember. Első tekintetre látni, hogy jobb családból valók. Nem az Apor Ilonka-genre, amivel nem akarom kicsinyleni a hódításait.

– Csak tessék. Ezek tehát ama bizonyos szegény, de becsületes, rossz sorsra jutott, de büszke lengyel főnemes leányai?..

– Azt éppen nem mondom. Az öreg hölgy szavaiból úgy vettem ki, hogy zeneprofesszor az apjuk.

– Ah, zongorahangoló! Az már más. Eszerint testvérek?

– Annyira testvérek, hogy ikrek.

– Ah, ah, egyre érdekesebb a dolog. S én haza menjek aludni? De maradjunk a főkérdésnél. Csinosak?

– Mint két rózsabimbó. S egyik olyan, mint a másik. Annyira hasonlítanak, hogy össze lehet őket téveszteni.

– S hogy ez ne történjék, az egyik piros, a másik pedig kék szalagot visel.

– Amint mondja.

– De hisz ez *Giroflé és Girofla*, az operette!

– Azt mondják, hogy a színháznál így nevezik őket.

– Lám, lám, lám, lám. És maga azt kívánja, hogy haza menjek?

– Természetesen. Remélem, nem akar nálam botrányt csinálni? Ezek még nem ismernek; azt gondolhatnák rólam, amit akarnak. Mit tudják azt, hogy maga három napig ivott?!

– Azért ne haragudjék rám, Mariska; már megyek. De mondja, nem láthatnám őket az ablaknál?

– Ó, még ráér megismerkedni velük. A szezon végéig itt maradnak.

– Igen, de én egy pár nap múlva megyek San-Remoba. Pénteken, vagy legkésőbb szombaton.

– No, addig nem fogja elcsábítani őket.

– De büszke a lakóira!

– Majd maga is más hangon fog beszélni, ha megismerkedik velük. *Lasciate ogni speranza*.

– Maga minden színésznőről ezt mondja. S ezért szeretem magát. Nem ábrándul ki soha. Imádom magát, Mariska. S hogy megmutassam, mennyire tisztelem e házat: megyek.

– Azt hiszem, ideje, hogy menjen. Calvados már alszik. Mintha ez is három napig ivott volna, szegény.

Elbúcsúztak s Vidovics Feri végre megindult hazafelé. Kiléptette lovát a kocsíútra, de nem állhatta meg, hogy ha messziről is, oda ne tekintsen arra az ablakra, mely azelőtt a főhadnagyé volt.

Két leányfejet pillantott meg az ablaküvegek mögött. Nem láthatta jól az arcukat, mert az ablaktáblák pántjai egy kissé eltakarták őket, de amit látott, azzal megvolt elégedve.

Levette a kalapját s nagy reverenciával köszöntötte őket. Úgy tetszett neki, mintha a két leányfej mosolyogva viszonzta volna az üdvözlést.

– Lám, nem is olyan haragosak! – szólt magában s az utcasarokhoz érve, visszapillantott az ablak felé.

Mire haza érkezett, annyira elálmosodott, hogy ruhástól ledőlt a kanapéjára s menten elaludt.

Azt álmodta, hogy csillagtalán éjjel valami nagy fekete vízen jár, gyászos baldakinu, könnyű ladikon; szemközt vele, a homályban, sötét alakok eveztek, akiknek nem láthatta az arcát. Előtte, fehér ruhában, átázott arccal, halotthalavány női alak feküdt, akiről nem tudta, él-e még vagy

meghalt; nem mert közelebb hajolni hozzá s remegett, hogy a ladikot csapkodó habok elragadják tőle. Szorongva leste, merre láthatná a partot, de csak a koromsötét eget s a fekete vizet látta; sehol, semerre egy fénysugár. A sötét alakok hangtalanul eveztek s szorongását rémítő félelem váltotta föl; a torka összeszorult, homlokát hideg verejték borította el s szíve örülten kalapált. Egyszerre valami megcsillant a vízen. Már azt remélte, hogy a parti lámpa, mikor rémülten vette észre, hogy komor ciprusfák között sírkövek meredeznek előtte s a szigettemető csillogó márványkövei csak a ladik lámpájának gyér világát verik vissza a vízre... Aztán kápolnaszerű, komor épület mellett haladtak el s az egyik evezős hirtelen fölegyenesedett. Kiáltani akart, de hang nem jött a torkából. Behunyta a szemét s mire fölnézett, a fehérruhás nő már nem volt a ladikban. Kétségbeesve tekintett hátra, de maga mögött csak a fekete kőkereszteket látta s mintha egy elhaló hang a nevéen szólította volna... A zokogás kitört kebléből s fölébredt.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.